

процесу (методів і форм) та продукту навчальної діяльності.

У процесі Д. в. беруть до уваги: зміст (зокрема те, що учні мають засвоїти та яким чином вони отримуватимуть інформацію); процес (ті види навчальної діяльності, які виконують учні для осмислення змісту; гнучкий розподіл на групи тощо); продукти навчальної діяльності (ті результати різних видів діяльності, які дають змогу учням закріпити, застосувати, поглибити та вдосконалити набуті знання й уміння); навчальне середовище (насамперед те, як відбувається робота на уроці, яка панує атмосфера тощо).

Диференціації можна досягти шляхом: використання різних завдань у межах курикулуму; застосування текстів різної складності; надання учням різних видів підтримки; встановлення різних вимог до результатів навчальної діяльності; організації роботи з акцентом на різних здібностях учнів; вибору матеріалів і методики відповідно до різних особливостей учнів.

Літ.: 1. Таранченко О., Найда Ю. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А. К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 124 с. (Серія «Інклюзивна освіта»). 2. Таранченко О., Колупаєва А. Педагогічні технології інклюзивного навчання. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 160 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).

Оксана Таранченко

ДИХАЛЬНА СУДОМА – судома в дихальному відділі мовленнєво-рухового апарату (див. Судоми).

Виділяють інспіраторну та експіраторну Д. с.

Інспіраторна Д. с. характеризується різким вдихом, що призводить до напруження в грудях, необґрунтованої дихальної паузи та порушує як артикуляцію, так і фонацію процесу мовлення. І. Д. с. є переважно не яскраво вираженою, а тому не завжди помітною.

Експіраторна Д. с. проявляється у вигляді раптових різких видихів під час мовлення, що призводить до сильних скорочень мускулатури черевного пресу, відчуття сильного стискання грудної клітини, нестачі повітря, а також призупинення артикуляції та вокалізації. Експіраторна Д. с. часто супроводжується опусканням нижньої щелепи, роздуттям крил носа, підняттям піднебінної завіси, розкриттям гортанної щілини (див. Заїкання).

Літ.: 1. Рібіцун Ю. В. Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі. К.: 2022. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733057/>

Юлія Рібіцун

ДІАЛОГІЧНА ПЕДАГОГІКА – теорія і практика навчання, в якому діалог є стрижневим інструментом, засобом, взаємодією. Найдавнішим прикладом Д. п. є Сократівський метод. Як освітня практика (N. Burbules, 1993; А. Лефштейн, Дж. Снелл, 2013; Р. Freire, 2005 та ін.) розповсюджена з 1960 р. Burbules, 1993: «діалог – це діяльність, спрямована на відкриття та розуміння: це постійна комунікативна взаємодія, яка сприяє глибшому розумінню світу, себе та інших людей». Реальність прояву гуманізму у навчан-